

การพัฒนาสังคมตามบทบาทคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการ
ชุมชนตำบลจังหวัดเลย
SOCIAL DEVELOPMENT ACCORDING TO THE ROLE THE ROLE OF
THE SUBDISTRICT COMMUNITY WELFARE FUND
COMMITTEE LOEI PROVINCE

¹ยุภาพรณ สุระท้าว, ²วิชญ์ มะลิตัน และ ³พรหมพงษ์ มหพรพงษ์
¹Yupapan Suratao, ²Wish Maliton and ³Pompong Mahaponpong

มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, ประเทศไทย
Loei Rajabhat University, Thailand

¹yupapan041011@gmail.com

Received: October 19, 2024; **Revised:** December 18, 2024; **Accepted:** January 29, 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพัฒนาการ สภาพปัญหาของการดำเนินงาน และ แนวทางการพัฒนามบทบาทคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาพัฒนาการ และสภาพปัญหาของการดำเนินการ คือ คณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย จำนวนรวม 25 คน และ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการ จำนวน 30 คน โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาโดยพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า 1. พัฒนาการของการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย มี กองทุนทั้งสิ้นจำนวน 78 กองทุน สามารถดำเนินการได้ จำนวน 46 กองทุน และไม่สามารถ ดำเนินการได้แต่มีความต้องการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพกองทุน จำนวน 32 กองทุน 2. ปัญหาการ

¹ นักศึกษาปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาสังคม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

³ อาจารย์ ดร. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย

พัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย ได้แก่ 1) ความรู้ความเข้าใจ 2) การบริหารงาน 3) การประสานงาน และ 4) การมีส่วนร่วมของคนรุ่นใหม่ 3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล จังหวัดเลย ได้แก่ 1) ศึกษาหาความรู้เพิ่มในการพัฒนาศักยภาพ แนวคิด /เป้าหมาย/เจตนารมณ์อุดมการณ์ 2) การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล วางแผนงาน จัดให้มีผู้รับผิดชอบ การแบ่งบทบาทหน้าที่ตามความเหมาะสม จัดให้มีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน จัดให้มีการนำข้อบังคับ/ระเบียบ 3) ประสานงานและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี เพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทรัพยากรให้กับกองทุนโดยการสร้างคนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารงานและต้องมีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ 4) จัดหาหรือชักชวนคนรุ่นใหม่ ที่มีจิตอาสามีความสนใจ เพื่อเสริมสร้างความรู้ แนวคิด แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อาวุโส

คำสำคัญ: การพัฒนาสังคม ; บทบาทคณะกรรมการกองทุน ; กองทุนสวัสดิการชุมชน

Abstract

This research aimed to study the development of Problems of operations and guidelines for developing the role of the Subdistrict Community Welfare Fund Committee, Loei Province Use qualitative research methods. The target group is the Subdistrict Community Welfare Fund Committee in Loei Province, totaling 25 people, and the target group used in the study of guidelines, totaling 30 people, by collecting data from interviews. group chat The data is analyzed and the results are summarized. and presented in descriptive form The results of the research found that 1) The development of the operations of the Subdistrict Community Welfare Fund, Loei Province. There are a total of 78 funds, 46 funds can be operated and cannot be operated, but there is a need to revive and develop the potential of 32 funds. 2) Problems in developing the operations of the Loei Province Subdistrict Community Welfare Fund Committee include: 1) Knowledge and understanding 2) administration 3) coordination and 4) participation of the new generation 3) guidelines for developing the role of the Subdistrict Community Welfare Fund Committee, Loei Province, including 1) studying to gain additional knowledge in planning work /Goal/Intention Udomkarn 2) Management of the Subdistrict Community Welfare Fund Arrange for responsible persons to divide roles and responsibilities as appropriate. 3) Arrange for a system to monitor,

monitor, and evaluate performance. 4) Arrange for the implementation of rules/regulations. 5) Coordinate and connect partner agencies. To create opportunities and increase resources for the fund by creating new generations to take on roles and participate in management and the potential of the committee must be developed.

Keywords : social development; The role of the fund committee; Community Welfare Fund

บทนำ

เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development) คือ แนวทางการพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของคนรุ่นปัจจุบัน โดยไม่ลดทอนความสามารถในการตอบสนองความต้องการของคนรุ่นหลัง โดยการบรรลุการพัฒนาที่ยั่งยืน มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเติบโตทางเศรษฐกิจ ความครอบคลุมทางสังคม และการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม (Sustainable Development Goals (SDGs), 2567) โดยหลักส่วนใหญ่เป็นการพัฒนาคุณภาพชีวิตทุกมิติ ทั้งความเป็นอยู่ สุขภาพ ความเท่าเทียมทางสังคม และความมั่นคงในการดำรงชีพของมวลมนุษยชาติ และสิ่งที่สำคัญที่เป็นตัวเชื่อมกับมิติอื่นๆ เพื่อสร้างความมั่นคงในชีวิตนั้นคือการจัดสวัสดิการสังคม ซึ่งการจัดสวัสดิการเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นหรือเกี่ยวข้องกับทุกคนในโลกมาอย่างช้านาน ตั้งแต่การเกิดจนกระทั่งการตาย ซึ่งสวัสดิการเหล่านี้ได้แฝงตัวอยู่กับสังคมมนุษย์ในรูปแบบวิถีชีวิต ประเพณี วัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันแบบช่วยเหลือเกื้อกูลกันของคนในชุมชน มีสวัสดิการแบบธรรมชาติที่ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความเอื้ออาทร เคารพซึ่งกันและกันระหว่างคนกับคน และคนกับธรรมชาติ แต่เมื่อโลกหรือสังคมในปัจจุบัน ของเราได้มีการเปลี่ยนแปลงจากการพึ่งพาธรรมชาติมาเป็นการพึ่งพาเทคโนโลยีเป็นหลัก และจากสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ทำให้สภาพความเป็นอยู่ของคนในสังคมนั้น ๆ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลงไป จากที่เคยมีความเอื้ออาทรต่อกัน มีความห่วงใยกันและกัน แต่เนื่องจากการแปลงทางด้านวัฒนธรรม ประเพณี เศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม ทำให้ในสังคมปัจจุบันมีความห่างเหินหรือไม่ได้มีการเอาใจใส่กับคนรอบข้าง ทำให้สังคมในปัจจุบันเกิดความเหลื่อมล้ำทางด้าน สังคม เศรษฐกิจ อย่างชัดเจน ซึ่งนำมาสู่การเกิดความขัดแย้งมากมาย เป็นความไร้สมดุลระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ หรือความไร้สมดุลระหว่างมนุษย์กับธรรมชาติ ทำให้สังคมไม่มีความมั่นคงยั่งยืน

จังหวัดเลย เป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้ดำเนินการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล เพื่อเป็นการจัดสวัสดิการชุมชน และดำเนินงานโดยคนในชุมชน ขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนตำบล ตาม

นโยบายของรัฐบาล และตามบาทบาทภารกิจของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) หน่วยงานที่สนับสนุนงบประมาณ และในปัจจุบันจังหวัดเลย ได้จัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไปแล้วทั้งหมด จำนวน 78 กองทุน จากเป้าหมายพื้นที่ดำเนินการ 100 กองทุน โดยมีคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนจังหวัดเลย มีบทบาทในการหนุนเสริม สนับสนุน และพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ให้เข้มแข็งและมั่นคงเกิดความเชื่อมั่นของสมาชิกกองทุนและภาคีพัฒนาที่สนับสนุนงบประมาณ การขับเคลื่อนงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนจังหวัดเลย ได้กำหนดโครงสร้างและขอบเขตพื้นที่ในติดตาม และหนุนเสริมการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนตำบล (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2565)

จากผลทดสอบหาข้อมูลกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล จังหวัดเลย ปี 2565 ที่ผ่านมาพบว่าจำนวนกองทุนที่ไม่สามารถขับเคลื่อนต่อไปได้จากการประเมินจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) จึงต้องยุติการดำเนินการ และมีเพียงส่วนน้อยที่สามารถบริหารกองทุนได้ และเป็นกองทุนดีเด่น การแก้ไขปัญหาและความล้มเหลวใน การขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนระดับตำบล ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนจังหวัดเลย ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญ และความจำเป็นอย่างยิ่งในการที่จะแก้ไขหรือหาวิธีการที่จะทำให้กองทุนสวัสดิการชุมชน ที่มีความมั่นคงในการดำเนินงานสามารถถอดบทเรียนเพื่อเป็นกองทุนต้นแบบในการเรียนรู้ หรือเป็นต้นแบบของการบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนอย่างยั่งยืน หรือกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลที่ไม่สามารถบริหารกองทุนได้ หรือแม้แต่กองทุนที่มีความประสงค์ที่จะขอหยุดการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชน หรือกองทุนที่ได้หยุดการดำเนินงานไปแล้วให้สามารถฟื้นฟูและกลับมาดำเนินการบริหารกองทุนได้อย่างมีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยถึงพัฒนาการของการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย ศึกษาสภาพและปัญหาของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย และการศึกษาหาแนวทางการแก้ไขปัญหาการพัฒนาสังคมตามบทบาทคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพพัฒนาการของการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย

2. เพื่อศึกษาปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีประชากรและกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาการพัฒนาการผลดำเนินงานตามบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย คือ ประธานกองทุน/ตัวแทนกองทุน สวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย แบ่งการทำงานเป็น 5 โซน ที่มีผลการดำเนินงานแบ่งออกเป็น 5 เกรด (A, B, C, D และ E) ระดับเกรดละ 1 กองทุน กองทุน ๆ ละ 1 คน รวมจำนวน 25 คน กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลยผลการวิจัย ได้แก่ 1) คณะยุทธศาสตร์ขบวนการชุมชนจังหวัดเลย จำนวน 5 คน 2) คณะกรรมการสนับสนุนการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนจังหวัดเลย 5 คน 3) ประธานคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย ที่เป็นกองทุนระดับเกรด A จำนวน 14 คน 4) นักวิชาการสถาบันอุดมศึกษา จำนวน 2 คน 5) นักสวัสดิการสังคม จำนวน 2 คน 6) ตัวแทนภาคประชาสังคม จำนวน 2 คน รวมจำนวน 30 คน โดยการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหาโดยพรรณนา

ผลการวิจัย

1. สภาพพัฒนาการของการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย มีจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลไปแล้วทั้งหมด จำนวน 78 กองทุน โดยมีคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนจังหวัดเลย มีบทบาทในการหนุนเสริม สนับสนุน และพัฒนากองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย ให้เข้มแข็งและมั่นคงเกิดความเชื่อมั่นของสมาชิกกองทุนและภาคีพัฒนาที่สนับสนุนงบประมาณ การขับเคลื่อนงานของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนจังหวัดเลย ได้กำหนดโครงสร้างและขอบเขตพื้นที่ในการติดตาม และหนุนเสริมการดำเนินงานสวัสดิการชุมชนตำบล ออกเป็นระดับพื้นที่โซนอำเภอ ซึ่งประกอบด้วย 5 โซน ด้วยกัน คือ 1) โซน 1 ประกอบด้วย อำเภอเมืองเลย อำเภอนาดัง 2) โซน 2 ประกอบด้วย อำเภอภูเรือ

อำเภอด่านซ้าย อำเภอนาแห้ว 3) โซน 3 ประกอบด้วย อำเภอเชียงคาน อำเภอท่าลี่ อำเภอปากชม 4) โซน 4 ประกอบด้วย อำเภอวังสะพุง อำเภอเอราวัณ อำเภอภูหลวง 5) โซน 5 ประกอบด้วย อำเภอผาขาว อำเภอภูกระดึง อำเภอหนองหิน ซึ่งการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัด มีผลการดำเนินงานที่คณะกรรมการขับเคลื่อนงานสวัสดิการชุมชนจังหวัดเลย ได้ลงพื้นที่ตำบลในการสอบถามและติดตามประเมินผลการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย จำนวน 78 กองทุน แบ่งระดับเกรดตามคุณภาพตัวชี้วัด ระดับ A , B , 1C , 2D E ประกอบด้วย ดังนี้ 1) กองทุนที่ดำเนินงานได้ดีเยี่ยม A จังหวัดเลยมี 20 กองทุน 2) กองทุนที่ดำเนินงานอยู่ระดับปานกลาง B จังหวัดเลย มี 26 กองทุน 3) กองทุนที่ดำเนินงานอยู่ในระดับเสี่ยงระดับ 1C จังหวัดเลย มี 8 กองทุน 4) กองทุนที่หยุดดำเนินงานแล้ว/มีความต้องการอยากจะทำฟื้นฟูระดับ 2D จังหวัดเลย มี 8 กองทุน 5) กองทุนที่หยุดดำเนินงานแล้ว/ ยังไม่พร้อมที่จะฟื้นฟูกองทุนจังหวัดเลย ระดับ E มี 16 กองทุน (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 2565)

2. ปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย พบว่า มีปัญหา 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความรู้ความเข้าใจ ความสามารถในการพัฒนากองทุน การสร้างแรงบันดาลใจ เป้าหมาย เจตนารมณ์อุดมการณ์ บทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบ 2) การบริหารงาน การมีส่วนร่วมในการบริหารกองทุนของคณะกรรมการ การแผนการดำเนินงานและขั้นตอนการดำเนินงาน การแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของกองทุน การนำเทคนิคหรือเทคโนโลยีด้านสารสนเทศในการจัดเก็บเอกสารที่เกี่ยวข้องและระบบบัญชี 3) การประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ภาคประชาสังคม 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนใหม่แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับคณะกรรมการหรือผู้อาวุโส

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย พบว่า 1) คณะกรรมการควรศึกษาหาความรู้เพิ่มในการวางแผนงาน ทำความเข้าใจสาระสำคัญ เหตุผลความจำเป็น/เป้าหมาย/เจตนารมณ์อุดมการณ์ แผนผัง/ป้ายโครงสร้างการบริหารงาน/ป้ายโครงสร้างคณะกรรมการ/รูปภาพ/รายชื่อกรรมการพร้อมระบุบทบาทและหน้าที่คณะกรรมการกองทุน และให้ความสำคัญ การยกระดับการพัฒนาคุณภาพกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล โดยต้องมีการสรุปถอดบทเรียนจากประสบการณ์ 2) การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล จัดให้มีผู้รับผิดชอบมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบให้ชัดเจนและตามความเหมาะสม จัดให้มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดทำระบบบัญชี การเงิน สมาชิก การจัดเก็บเอกสารการรับ จ่าย ให้ครบถ้วนและให้เป็นปัจจุบัน มีระบบการติดตาม ทบทวน ประเมินผล และระบบการตรวจสอบบัญชี มีการตรวจสอบอย่างน้อย ปีละ 1 ครั้ง รายงานผลการตรวจสอบต่อคณะกรรมการกองทุน

และที่ประชุมใหญ่ของสมาชิก นำกฎระเบียบ/ข้อบังคับของกองทุนเป็นเครื่องมือในการดำเนินการ กองทุน จัดให้มีการปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมกับสถานการณ์การดำเนินงานของกองทุน โดยต้องจากการมีส่วนร่วมและเห็นชอบจากสมาชิกกองทุนและต้องจัดทำเป็นลายลักษณ์อักษรติดประกาศไว้อย่างชัดเจน 3) การประสานงานและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี กับหน่วยงานต่าง ๆ ในพื้นที่ที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชน ภาคประชาสังคม จะต้องประสานความร่วมมือในการเชื่อมโยงแผนพัฒนาของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย และการจัดทำรายงานผลการดำเนินแต่ละปีงบประมาณรายงานเสนอต่อหน่วยงานภาคีพัฒนาในพื้นที่ เช่น หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อจัดทำโครงการขอรับสนับสนุนงบประมาณอุดหนุนการจัดสวัสดิการให้กับสมาชิกกองทุนสวัสดิการตำบลในพื้นที่หน่วยงานท้องถิ่นตั้งอยู่ และประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานต่อสาธารณะ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่สมาชิกและการขยายสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลเพิ่มขึ้น อย่างน้อยปีละ 100 ราย ตามเงื่อนไขการสนับสนุนงบประมาณของสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน(องค์การมหาชน) และ 4) สร้างโอกาสและเพิ่มทรัพยากรให้กับกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล โดยการสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีจิตอาสามีความสนใจ เพื่อเสริมสร้างความรู้ แนวคิด พร้อมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์การบริหารงานและการพัฒนากับคณะกรรมการหรือผู้อาวุโส

อภิปรายผล

1. พัฒนาการของการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย จากผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาของการดำเนินงานของกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย มีกองทุนทั้งสิ้นจำนวน 78 กองทุน มีกองทุนสวัสดิการชุมชนที่สามารถดำเนินการได้ (ระดับ A และ B) จำนวน 46 กองทุนหรือคิดเป็นร้อยละ 58.97 และกองทุนที่ไม่สามารถดำเนินการได้มีความต้องการฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพกองทุนสวัสดิการชุมชน (ระดับ C D และ E) จำนวน 32 กองทุนหรือคิดเป็นร้อยละ 41.02 สอดคล้องกับการศึกษาของ ดารารัตน์ คำเป็ง (2552) ผลการศึกษาพบว่า บทบาทหน้าที่และสถานภาพทางปฏิบัติของสภาองค์กรชุมชนมีความสอดคล้องกับแนวคิดการกระจายอำนาจ นำไปสู่การมีส่วนร่วมทางการเมือง และเป็นการขยายตัวของการเมืองภาคประชาชน ในรูปแบบประชาธิปไตยทางตรงจะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมการปกครองในทุกกระบวนการในท้องถิ่น เพื่อเป็นการรับรองสิทธิชุมชนและสิทธิการเมืองภาคประชาชนตามรัฐธรรมนูญพุทธศักราช 2550 มาตรา 66, 67 และ 87 แต่ทั้งนี้สถานภาพทางกฎหมายของพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนยังมีข้อจำกัดหลายด้าน อันส่งผลต่อการกระจายอำนาจและคานอำนาจกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นรูปธรรมลดน้อยลง คือ 1. สภาองค์กร

ชุมชนไม่มีอำนาจหน้าที่โดยถูกบัญญัติเป็น เพียง “ภารกิจ” 2. ไม่มีฐานะเป็นหน่วยงานของรัฐหรือนิติบุคคลตามกฎหมาย 3. การไม่มีงบประมาณเป็นของตนเอง 4. ไม่มีบทบาทยุติรวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการรับรองการมีพื้นที่ทางการเมืองของสภาองค์กรชุมชน ทั้งนี้ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดขึ้นจากการหลีกเลี่ยงการปะทะกันระหว่างกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์กับกระทรวงมหาดไทย ในช่วงกระบวนการยกย่องพระราชบัญญัติสภาองค์กรชุมชนฯ โดยผลการจัดตั้งสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเกียนที่มีต่อการปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ คือ 1. การเกิดนโยบายที่เหมาะสมกับท้องถิ่น 2. การเกิดความร่วมมือระหว่างผู้นำที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการในชุมชน 3. เพื่อเป็นการหนุนเสริมขอบบพร่องในปัญหาระบบการเมืองแบบตัวแทน 4. การเกิดความสัมพันธ์ทางการเมืองท้องถิ่น โดยทั้งนี้ผลดังกล่าวจะเกิดขึ้นในแต่ละพื้นที่แตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับบริบทการปฏิสัมพันธ์ของ ภาคประชาชน – ข้าราชการประจำ – ข้าราชการการเมืองส่วนภูมิภาคและข้าราชการการเมืองส่วนท้องถิ่น

2. ปัญหาการพัฒนาการดำเนินงานของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการและสมาชิกกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลในจังหวัดเลย 1) ด้านการสนับสนุนการดำเนินงานบริหารจัดการกองทุนฯ 2) ด้านการติดตามประเมินสอบทานกองทุนฯ 3) ด้านการประสานเครือข่ายและเชื่อมร้อยหน่วยงานภาคีพัฒนา ยังขาดการมีส่วนร่วมอย่างแท้จริงไม่เป็นไปตามของเจตนารมณ์การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลที่สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ที่เป็นหน่วยงานสนับสนุนหลักได้มีแนวทางปฏิบัติไว้ ในการส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรชุมชน ซึ่งกำหนดให้หลักการสำคัญหรือหัวใจของการขับเคลื่อนงานองค์กรชุมชนท้องถิ่น จะต้องให้ประชาชนได้มีโอกาสเข้าร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการ ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ทั้งนี้หากประชาชนไม่มีโอกาสที่จะเข้ามามีส่วนร่วมตามเจตนารมณ์ของการจัดตั้งกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจะทำให้องค์กรประสบความล้มเหลวในการทำงาน สอดคล้องกับการศึกษาของ จินตวิทย์ เกษมสุข (2561) ที่พบว่า กระบวนการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงาน พัฒนา ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ ความรู้และความชำนาญร่วมกับ วิทยาการที่เหมาะสม และสนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงานขององค์กรและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมของประชาชนที่แท้จริง จึงหมายถึงการที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนเองในการจัดการและควบคุมการใช้ทรัพยากร และปัจจัยการผลิตที่มีอยู่ในสังคม เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม

3. แนวทางพัฒนาการดำเนินการพัฒนาสังคมตามบทบาทคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย จากผลการวิจัย พบว่า แนวทางพัฒนาการดำเนินการพัฒนาสังคมตาม

บทบาทคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบลจังหวัดเลย ประกอบด้วย 1) คณะกรรมการควรศึกษาหาความรู้เพิ่มในการวางแผนงาน 2) การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล ควรจัดให้มีผู้รับผิดชอบมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสม 3) จัดให้มีระบบการตรวจสอบบัญชี 4) จัดให้มีการนำข้อบังคับ/ระเบียบ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการกองทุน 5) ประสานงานและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี ทั้งนี้เพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทรัพยากรให้กับกองทุนโดยการสร้างคนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารงานและต้องมีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ สอดคล้องกับบุษกร วัฒนบุตร (2559) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 พบว่า คุณธรรมจริยธรรมเป็นพื้นฐานสำคัญที่ประยุกต์ใช้ในการพัฒนาศักยภาพของทุนมนุษย์ในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นการเตรียมคนออกไปเป็น knowledge worker โดยจะต้องเปลี่ยนแปลงตัวเองโดยสิ้นเชิงเพื่อให้อยู่ร่วมกันในสังคมอย่างราบรื่นและเป็นแรงผลักดันให้สังคมเกิดเป็นสังคมฐานความรู้ ซึ่งการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องเตรียมคนออกไป เป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ (knowledge worker) และเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ (learning person) ไม่ว่า จะประกอบ สัมมาชีพใด มนุษย์ในศตวรรษที่ 21 ต้องเป็นบุคคลพร้อมเรียนรู้ และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ แม้จะเป็นชาวนาหรือเกษตรกรก็ต้องเป็นคนที่มีพร้อมเรียนรู้ และเป็นคนทำงานที่ใช้ความรู้ เป็นบุคคลที่มีทั้งวิชา และจรณะ ดังนั้น ทักษะสำคัญที่สุดของศตวรรษ ที่ 21 จึงเป็นทักษะของการเรียนรู้ (learning skills) และต้องเรียนรู้ 3R x 7C และต้องเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการที่จะรู้จักสร้างคน เข้าใจคน อยู่กับคน และใช้คนให้ประโยชน์ทั้งแก่ตนเอง องค์กร สังคม และประเทศชาติได้ และสอดคล้องกับ ศิริพร สกฤตเจริญพร (2554) ที่ทำการศึกษาเรื่อง กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม จากการศึกษาวิจัย พบว่า รูปแบบกลยุทธ์การพัฒนาบุคลากร ส่งเสริมและพัฒนาบุคลากรด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีและประสิทธิภาพในการทำงาน โดยจัดทำโครงการสัมมนาเพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติสำหรับผู้บริหารและบุคลากร ดำเนินการจัดการความรู้ (Knowledge Management) เพื่อให้บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานสามารถถ่ายทอด ความรู้ให้กับเพื่อนร่วมงาน ส่งเสริมการจัดการความรู้ภายในองค์กร เพื่อให้สามารถนำความรู้จากการปฏิบัติจริง จากการฝึกฝน และจากประสบการณ์ที่แอบแฝงอยู่ในตัวบุคคลมาใช้ให้เป็นประโยชน์ เพื่อการพัฒนาบุคลากรและการพัฒนางาน และสอดคล้องกับ สุรยุทธ สุระท้าว (2564) ศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาศักยภาพสภาองค์กรชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการพัฒนาศักยภาพสภาองค์กรชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประกอบด้วยขั้นตอนการพัฒนา 3 ด้านคือ ด้านทักษะการเรียนรู้และทักษะการทำงานตามบทบาทหน้าที่ ด้านกระบวนการวางแผนแบบมีส่วนร่วม และด้านเครือข่าย

องค์ความรู้ที่ได้จากการศึกษา

แนวทางการพัฒนาบทบาทของคณะกรรมการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล จังหวัดเลย ประกอบด้วย 1) ศึกษาหาความรู้เพิ่มในการวางแผนงาน/เป้าหมาย/เจตนารมณ์อุดมการณ์ 2) การบริหารจัดการกองทุนสวัสดิการชุมชนตำบล จัดให้มีผู้รับผิดชอบมีการแบ่งบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบตามความเหมาะสม จัดให้มีระบบการตรวจสอบติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน 3) จัดให้มีการนำข้อบังคับ/ระเบียบ 4) ประสานงานและเชื่อมโยงหน่วยงานภาคี เพื่อสร้างโอกาสและเพิ่มทรัพยากรให้กับกองทุนโดยการสร้างคนรุ่นใหม่เข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการบริหารงานและต้องมีการพัฒนาศักยภาพคณะกรรมการ

เอกสารอ้างอิง

- จินตวีร์ เกษมสุข, (2561). *แนวคิดการมีส่วนร่วมของประชาชน เพื่อการพัฒนาชุมชนที่ยั่งยืน*.
วารสารคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ HUSO. ปีที่ 26 ฉบับที่ 50 (2018):
มกราคม - เมษายน 2561.
- ดรรรัตน์ คำเป็ง, (2552). บทบาทการเมืองภาคประชาชนต่อการปกครองท้องถิ่น : ศึกษากรณี
เฉพาะสภาองค์กรชุมชนตำบลน้ำเกีฮ่วน อำเภอภูเพียง จังหวัดน่าน. บัณฑิตวิทยาลัย :
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศิริพร สกฤตเจริญพร. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาบุคลากรขององค์การบริหารส่วนจังหวัด
นครปฐม*. วารสารวิทยบริการ ปีที่ 22 ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2554.
หน้าที่ 40-50.
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน) ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. (2565). *รายงาน
ผลการดำเนินโครงการสำนักงานภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. (ออนไลน์). สืบค้น
เมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567. แหล่งข้อมูล :
https://web.codi.or.th/remuneration_project/20211112-28509/.
- สุระยุทธ สุระท้าว, (2564). *รูปแบบการพัฒนาศักยภาพสภาองค์กรชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- Sustainable Development Goals (SDGs) เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน. (2567).
(ออนไลน์). สืบค้นเมื่อวันที่ 1 ตุลาคม 2567. แหล่งข้อมูล :
<https://fad.mnre.go.th/th/mpb/content/196>